

Йозеф Чапек

УТРИННА МОЛИТВА

Над гребените на покривите (ах, тази безсмъртна идилия от червени керемиди!), над тези гребени на старите покриви отдавна вече се разгаряше зората; месецът избледня и стана делничен, заприлича на блед дефект върху седефената плоча на проясненото небе, а зорницата се изгубваше, чезнеше като капка роса, изпивана от изгряващото слънце.

“Ти, Венеро, която довеждаш нощта, вечернице, пламтяща привечер с пламък сух и тъжен като жадния копнеж и меланхоличните мисли, които довеждаш заедно с нощта;

и ти, утринна Венеро, блестяща влажно като окото на жена, която се пробужда сутрин и все още помни току-що отминалата нощ, изпълнена с наслади;

ти, Венеро, утринна и вечерна, емблема на любовта, ти си поделяш нощта с месеца, покровителя на лудите и магията; затова си поделят нощта и страстта и бледата фантазия, любовта и лудостта.

Цялата тази нощ спяхме и сънувахме – сънища сладостно и неприятно ненормални.

Колко поетично и дивно е да спиш! Да създаваш ново съществуване и изцяло нови форми, и нови творения; всичко това създава този, който спи и сънува.

Този, който спи и сънува, вижда нова растителност и нови земи, вижда нови ужаси и нови свръхестествени възможности; създава нов свят, ексцентричен космос, свят на незакономерни закони, на нов извънреден ред, на нови сили и принципи.

Този, който спи, е хаосът, от който се ражда светът, той е сътворителят, който създава възможностите; той е родилката, която ражда новия пластичен, всемогъщ живот.

Странна необходимост властва над съня. Този, който спи, няма воля; незнайна сила с лекота я заменя със сложните съдбини на нощта, определя неговото удоволствие и неговото страдание, води го през сътворени от поетична фантазия декори: Необходимостта, подобна на малък бог.

Цялата тази нощ спяхме и сънувахме – сънища сладостно и неприятно ненормални. Цялата тази нощ живяхме причудливо и смешно, с нови възможности и нова съдбовност.

Ала сега залязва зорницата, блестяща влажно като очите на жена, зорницата, означаваща: Лека нощ на тебе, нощ! И месецът също избледнява и гледа женствено и нежно.

Е, сега вече е време за четене на вестника, миришеш на мастило, който означава (само нагледно, за съжаление, само нагледно) Действителност и Живот, който се нарича по следния начин: правилен и закономерен живот на злите и добрите дела на това време;

нормалният живот на никакви (за съжаление) извънредни възможности и на никаква (за щастие) божествена фаталност.”

ВРЕМЕТО

Ден дълъг и сив като воала на вдовица, ден, просмукващ покривите с влага и мисълта с фатализъм; а часовете му са двадесет и четири предпазливи девици, които са напълнили светилниците си с лошо масло и сега чакат, търсейки жениха, който няма да дойде; така ще чакат чак до полунощ и ще барабанят със студените нервни пръсти на безнадеждно очакващи

девици, ще отмерват секундите чак до полунощ, търсейки жениха, който няма да дойде.

Моя отчаяна мисъл, защо мълчиш? Забавлявай се вътре в мен като у дома си, както си знаеш, а след това се забавлявай напълно неприлично в интимния кръг на моите лоши и още по-лоши качества, които днес ти предоставям за забавление.

“Тихо – обажда се моята отчаяна мисъл, – миговете на скука не са интимен миг на вътрешния живот; защото не сме достатъчно сами за интимност; днес не сме съвсем сами, защото с нас е Времето.”

Само през сълза в окото и през зеница, разширена от отчаяние, виждаме времето лице в лице и го познаваме сякаш лично. Никой щастлив не е видял времето и не е погледнал към него. Единствено страданието разбира времето и трайността на живота, защото трайността на живота е най-голямата от всички наши болки. Този, който скучае дълго, затворен в себе си, този, който е разяждан от страх и ужас, този, който е раздиран от угнетяваща несигурност и от напрегнато очакване и чува ударите на махалото като тежки стъпки на самотен нощен пешеходец по безкраен коридор, този, който брой секундите, сграбчен и гложан от болест и печал: само тези хора са виждали времето лице в лице и са познали неговата истинска същност: че времето е страдание.

Измерението на живота е вертикала, както и живият човек е вертикала, само на мъртвеца подхожда линейното измерение, както на всичко тъжно и меланхолично: времето, старостта, миналото, косите, които някога сме обичали и които един ден ще открием отново, вече неживи и забравени в медальона, говора на стареца и посмъртната любов на вдовицата.

Времето е траурната мярка на нещата.

Но времето е повече от това, защото то е страдание.

Всички, които са се провинили спрямо правилата на този свят, са наказани със загуба на свободата си, както се казва; така да бъде. Но несвободата на затворите се състои от работа и четири стени, следователно от това, от което се състои и нормалната свобода. Ала затворът има своето мъчение: времето. Работа и сън – тези неизменни нужди на човека, разходка и хранене, ден и нощ, всичко това става в затвора само начин за оценяване и отмерване на времето. Всички, които са се провинили спрямо правилата на този свят, са наказани с месеци и с пет, и с десет, и с четиринайсет години ВРЕМЕ.

Сред най-суровите наказания, които са в ръцете на правосъдието днес, е затворът в единична килия: стая, самота и двацет и четири часа; по двацет и четири часа човек е изправен лице в лице с времето и напуска килията, в която е бил изправен очи в очи с времето, смазан и грохнал. Понеже затворът в единична килия е мъчение посредством времето.

Следователно времето е страдание.